

ПОЗИЦИЯ СРЕЩУ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА РЕГИСТРАЦИЯ НА ЧУЖДЕСТРАННИТЕ АГЕНТИ

УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Ние, долуподписаните граждани, представители на граждански организации и бизнеси, се обръщаме към Вас с призив за реакция и категорично отхвърляне на Законопроекта за регистрация на чуждестранните агенти (Законопроектът), внесен в Народното събрание на 11.11.2024 г. от група народни представители от ПП "Възраждане".

Този законопроект, насочен срещу всеки българин с активна позиция, се внася вече в четвърти пореден Парламент от 2022 г. насам. През последните две години срещу него са изразени редица становища, определящи го като опасен, ненужен и вреден:

- от страна на българските граждани и техните организации – [Общо становище на над 2100 граждани и организации](#), както и много други, достъпни на интернет страницата на Парламента;
- от страна на синдикати на трудещите се в България – [Позиция на Конфедерация на независимите синдикати в България](#) и други;
- от страна на представители на работодателите в България – [Становище на Конфедерация на работодателите и индустриалците](#);
- от страна на представители на бизнеса в България – [Българска стопанска камара](#) и други;
- от представители на медиите в България – [Становище на Асоциацията на европейските журналисти](#);
- от страна на законоустановени консултативни органи, чрез които държавните органи осъществяват диалог с гражданското общество – [Икономически и социален съвет \(ИСС\)](#) и [Съвет за развитие на гражданското общество към Министерски съвет](#);
- от страна на [Омбудсмана на Република България](#);
- от страна на държавните институции – [Министерство на финансите](#), [Министерство на правосъдието](#), [Министерство на вътрешните работи](#), [Министерство на културата](#).

Предложеният законопроект представлява атака срещу конституционно гарантираните граждански права и цели неправомерно ограничаване на свободата на сдружаване и изразяване. Нещо повече, идеята за този законопроект се използва активно за публична очерняща кампания срещу отделни граждански организации и медии; за всяване на страх и стигматизиране на неправителствените организации и тяхната дейност. Законопроектът атакува гражданското общество и медиите, а по този начин и демократичните и основополагащите ценности на държавната ни уредба, а именно - свобода, мир, хуманизъм, равенство, справедливост и търпимост.

В случай че се приеме, той ще доведе не само до ограничаване или спиране на дейността на много организации, получавали пряка или косвена финансова или материална подкрепа от чужбина, но и ще доведе до ограничаване на правата на:

- отделни граждани, които са активни, учредяват и участват в граждански сдружения, или които даряват за значими за цялото общество каузи;
- граждани, които са били учредители или участват в управлението на засегнатите организации, а в някои случаи и на хора, получили подкрепа от тези организации;
- представители на бизнеса и публични личности, които са ангажирани с обществено значими каузи;
- журналисти и медии.

Накратко, [законопроектът](#) (според последната му версия от 11.11.2024 г:

1. Дефинира като чуждестранен агент:

“... това физическо или юридическо лице..., което получава парични средства или други материални помощи от чуждестранни източници, пряко или непряко във връзка с упражняваната от тях дейност, от която произтичат:

- *упражняване на влияние върху свободно формиране на мнение и/или убеждения на членове или групи на обществото;*
- *формиране на обществено мнение;*
- *публично разпространяване на мнение или позиция;*
- *публично представяне или защитаване на чуждестранни идеологии.*

Същите се считат за местни субекти с чуждестранно финансово подпомагане.” (§1, т. 2 от законопроекта).

На практика, всяко едно лице, получило над 1000 лв. с източник от чужбина, може да бъде обявено за чуждестранен агент. Законопроектът се опитва да въведе и изключения: средства, получени по търговски сделки, хазартни игри или от Европейския съюз, както и „дарения за лечение, обучения и други от този тип,“ – последното е добавено в най-новата версия на законопроекта. Изключенията обаче са объркващи и подлежат на различно тълкуване. Например, въпреки че се твърди, че „обученията“ са изключени от обхвата на законопроекта, финансирането от чужбина, което включва покриване на разходи за “обучения, семинари и образователни курсове и програми, социални дейности или проекти”, все пак се счита за част от приложението на закона. Изключени изрично от обхвата на закона са само религиозните организации и организации, занимаващи се с дейности в областта на здравеопазването и здравните грижи, спортни клубове и изрично изброени в чл. 3, ал. 2 видове търговски дружества (застрахователни дружества, финансови институции и търговски дружества, занимаващи се професионално с дейност или занятие, подлежащи на лицензионен режим извън този по Закона за радиото и телевизията).

2. Дефинира „физически лица, свързани с чуждестранни агенти” като „учредителите, представляващите и участващите в управлението на организации, определени като чуждестранни агенти, както и собствениците, съдружниците, представляващите и лицата в управителните органи на търговски дружества, определени като чуждестранни агенти, както и получаващите плащания или безвъзмездна материална помощ от лица, определени като чуждестранни агенти с цел финансиране на упражнявана от тях дейност по чл. 3, ал.1“, т.е. обхваща освен актуалното ръководство на „чуждестранния агент”, така и неговите учредители, независимо от това дали имат някакво отношение с него към момента, както и някои от хората, получили подкрепа от „чуждестранен агент.”

3. Предвижда създаване на *де факто* черен списък на чуждестранните агенти, поддържан от Министерство на правосъдието, както и санкции, ако съответните лица, съгласно неясните дефиниции в законопроекта, пропуснат да заявят вписването си в него. Условието едно лице да бъде заличено от този списък е да не получава финансиране от чужбина за срок от 5 години.
4. Предвижда Министерството на правосъдието да изпраща служебно уведомление за всяко лице, вписано в регистъра на „чуждестранните агенти“, до Агенцията по вписванията или Регистър БУЛСТАТ (не е ясно защо Регистър БУЛСТАТ е посочен като отделен адресат, при положение че този регистър също се поддържа от Агенцията по вписванията), които „вписват лицето като организация с чуждестранно подпомагане като посочват до наименованието на лицето „чуждестранен агент.“
5. Задължава всеки „субект с чуждестранно подпомагане“ да посочва, че е „чуждестранен агент“ на печатни публикации и други издания, както и на снимки, адресни карти, печатни проби, гравюри и др. (списъкът на формите на изразяване, за които се прилага правилото, е дълъг и се съдържа в чл. 12 на законопроекта). Предвижда се също чуждестранните агенти да подлежат на задължителен ежегоден финансов одит, като не става ясно как такъв би могъл да бъде извършен спрямо физически лица.
6. Предвижда редица забрани за упражняване на дейности в училища, детски градини, университети, БАН и други, както и ограничения на политическите права за „чуждестранните агенти“ и свързаните с тях лица.
7. Предвижда действие по отношение на лица, получили чуждестранно финансиране през последните 5 години от влизането на закона в сила.

Ако законопроектът бъде приет:

- ще бъде нарушена българската Конституция и конституционно гарантираните граждански и политически права на българските граждани и по-конкретно: свободата на изразяване и правото на сдружаване;
- той ще противоречи на Европейската конвенция за правата на човека и по-конкретно на чл. 10, 11 и 14, както и на Общите насоки за свободата на сдружаване на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа и Венецианската комисия, както и на други международни актове за защита правата на човека, по които България е страна;
- мерките, предложени в него, ще бъдат в нарушение на правото на ЕС и по-конкретно: свободата на движение на капитали и гарантираните с Хартата на основните права на ЕС права на защита на личните данни, на сдружаване и на личен и семеен живот;
- ще се позволи стигматизиране и очерняне на гражданските организации и хора като „чуждестранни агенти“, което е пряка атака срещу свободата на сдружаване и упражняване на гражданска активност;
- ще бъде въведено ново дискриминационно основание срещу всеки български гражданин, само на база на това, че е получил финансиране от чужбина;
- ще даде възможност на властта да контролира и ограничава правата на хората без ясно основание, свързано с извършване на престъпление или нарушение, а само защото са получили финансиране от чужбина.

УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

В България се увеличава политическо-партийната агитация, основана на искания за ограничаване на правата на гражданите и даване на изключителна власт на държавата да наблюдава, да ограничава права и санкционира всеки – независимо дали физическо или юридическо лице, който иска да бъде граждански активен, да има мнение, желае да организира мирни събрания или протести и пр.

Гражданските организации в България – сдружения, фондации и народни читалища, работят активно и последователно за защитата на правата и интересите на различни обществени групи, за подпомагане на гражданската активност, доброволчеството и благотворителността и за отстояване на базови демократични принципи и ценности, като добро управление, плурализъм на мненията и върховенство на правото. Тяхна основна роля е да бъдат и конструктивен коректив в процеса на вземане на решения. Затова участват в обществения дебат, изразявайки гласа на различните членове на обществото, често на най-уязвимите, в името на това държавата да чува различните мнения и да взема информирани решения, които ще направят България едно по-добро място за всички. Този процес е немислим без открит диалог и партньорство с институциите, но за съжаление някои от политическите субекти използват всички възможни ресурси, за да ограничат гражданското участие и реалното включване на гражданите в процеса на вземане на решения.

Затова настояваме:

- да заемете ясна и категорична позиция срещу този законопроект и очернящите внушения, които се целят чрез него;
- да отхвърлите категорично законопроекта в 51 Народно събрание и да се противопоставите на последващи внасяния на подобни законопроекти, както и на използването на език на омразата и негативни кампании срещу българските граждани с активна позиция;
- да защитите установените в Конституцията на Република България принципи на демократичната и правова държава, в която има достатъчно, и ефективни гаранции за упражняването на гражданските права и свободи.